

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVI. Štev. 5 (827)

T R S T - 29. marca 1974

100 lir

Nova vlada stara protislovja

Ostra opozicija komunistov

Imenovana je nova vlada. Za predsednika je bil ponovno izbran demokristjanski poslanec Mariano Rumor. V novi vladi so zastopani tudi socialisti in socialdemokrati. Republikanci bodo vlado podpirali od zunaj.

Program, s katerim se je predstavljal predsednik Rumor je v bistvu nov samo po imenu in ne daje nobenega zagotovila, da se bodo stvari v državi spremenile na boljše; nima perspektiv, za uresničevanje reform, ki jih demokratične sile, delavski razred in široke ljudske množice zahtevajo. Kriza, ki je tako resno pretresla državo, predvsem po krivdi zgrešene politike Krščanske demokracije, se bo torej nadaljevala. Vsled tega bodo komunisti, ki tolmačijo želje delavskih in ljudskih množic, vodili ostro opozicijo proti vladi.

Ko je poslanec Natta v poslanski zbornici obrazložil stališče KPI do nove vlade in njenega programa, je med drugim ponovno poudaril, da so za izhod iz krize potrebni drugačni ukrepi, da so potrebne reforme ter da brez sodelovanja z delavskimi in ljudskimi množicami, brez zaupanja teh množic, ni mogoče prebroditi obstoječih težav. Toda Krščanska demokracija, namesto da bi upoštevala želje in pričakovanja delavskih in ljudskih množic, zasleduje cilje, ki spominjajo na 18. april 1948 ter stremi po nadvladi, čeprav nima za to nobene legalne osnove.

V senatu je o stališču komunistov do nove vlade in njenega programa govoril senator Chiaromonte. Tudi on je podčrtal, da se je položaj v državi v zadnjem času občutno poslabšal ter opozoril na hudo zmešnjavo. Rekel je: Nikakor
(Nadaljevanje na 7. strani)

REFERENDUM

KPI bo vodila dvojno bitko

Za zaščito pravic, proti poskusu, da bi desnico vpregli v politično igro

Kampanja za referendum o razporoki postaja vedno bolj živahna in, po krivdi desničarskih nestrpnostev, čedalje bolj polemična. Tajnik Krščanske demokracije Fanfani poziva k pravcati «križarski vojni». KPI obsoja te pozive in poudarja, da bi kampanja za referendum morala potekati v strpnosti in v omikanem tonu.

Ta teden se je sestal CK KPI ter razpravljala o vprašanjih, ki so v zvezi z referendumom. Poslanec Pajetta ja na seji CK med drugim poudaril, da Fanfani z dejanskim zavezništvom s skrajno desnico skuša sondirati teren za možne sredinsko desničarske alternative.

Novi zakonik predvideva uvedbo jezika manjšin na sodiščih

Senat je v četrtek dokončno odobril zakonski osnutek, ki pooblašča vlado, naj pripravi novi zakonik o kazenskem postopku. Zakonski osnutek, ki navaja vrsto načel in ki se jih bo morala vlada držati pri pripravljanju novega zakonika, je poslanska zbornica že odobrila. Ta načela zadevajo predvsem poenostavitev procesa in skrčenje rokov, uvedbo ustne metode, dejansko enakopravnost med različnimi strankami, ukinitév oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov, navzočnost branilcev pri vseh aktih preiskave, roke za priporo obtoženca pred dokončno razsodbo itd. Končno določa zakonski osnutek tudi obvezo po zasliševanju pripadnikov narodnostnih manjšin in sestavo zapisnikov v njihovem materinem jeziku.

Zahtevo po uvedbi materinega jezika na sodišču je postavil poslanec Albin Škerk že pred štiri leti ter pri tem dosegel podporo tudi nekaterih drugih parlamentarnih skupin ustavnega loka.

Podčrtal je, da bi to ustvarilo politični spopad. V kampanji, ki se je dejansko že začela, bo KPI vodila dvojno bitko: za zaščito pravice do razporeke in proti poskusu, da bi spet vpregli skrajno desnico v politično igro.

(Nadaljevanje na 2. strani)

REFERENDUM

V bistvu zgrešeno načelo

Vrnimo se k referendumu za odpravo razporoke. Prav je namreč, da našim ljudem, vsem Slovencem, neglede na politično pripadnost povemo, kaj je pri stvari in kaj se točno skriva za navidezno nedolžnim predlogom o ljudskem glasovanju.

Na prvi pogled bi lahko mislili, da gre zgolj za odpravo nekega zakona, oziroma za demokratično preverjanje, če je zakon o ločitvi tak, da ga večina italijanskih državljanov sprejema.

Res je, to moramo takoj povedati, da je načelo referenduma glede odprave zakona o razporoki zgrešeno v samem bistvu. Kajti kako naj večina (recimo, polovica plus eden) odloča o tem, kako naj se vede manjšina? Tembolj, če gre tu za pravice zelo majhne manjšine, saj je jasno, da zadeva razporoka le najmanjši odstotek družin. Tisti, ki razporoko potrebujejo so MANJŠINA, KATERI NE SMEMO ZANIKATI NJENIH PRAVIC. Prav tako, kot bi se Slovenci uprli, če bi nam nekdo rekel, da nam večina lahko vsili, recimo, da ne smemo govoriti svojega materinega jezika, ČEŠ DA ITAK VEČINA DRŽAVLJANOV TEGA JEZIKA NE POZNA. Verjetno bi se na tak predlog plebiscitarno uprli vsi Slovenci, z njimi pa tudi vsi demokrati.

Ni treba posebno skrotovičenih primerjav, da nam bo vsem jasno, da je tudi za razporoko tako, ali vsaj podobno. Nihče nima pravice manjšini, se pravi zakoncem v družinah, ki so se že zdavnaj razdrle, odrekati možnosti, da si uredijo življenje tako, kakor žele.

Prav tako, kakor nima (in ne sme imeti) nihče pravice, da vsiljuje narodni manjšini kulturo ali navade večinske skupnosti samo na osnovi številčnosti.

In vendar se najdejo integralisti, ki menijo, da ima pravico «verska večina» vsiliti vsem državljanom svoje moralne koncepte, kot je neločljivost zakonske zveze.

Nihče tega ne odreka. Mi smo za trdnost zakonskih vezi v družini, toda prepričani smo (in za to ni treba, da se izjavljamo za katoličane), da je najtrdnejša vez v družini ljubezen, medsebojna solidarnost

in razumevanje, odnos do otrok itd. Tega prepričanja vsi, ki iskreno mislimo, ne potrjujemo z zakoni ali prisilo, pač pa z intimnim občutkom, ki je — splošno znano — močnejši od juridičnih formul.

DRUŽINA JE TOREJ TRDNA, KJER JE LJUBEZEN IN RAZUMEVANJE DOMA, medtem ko bi se verjetno družine razdirale tudi tedaj, ko bi razporoke ne bilo.

V Italiji ni bilo zakonske ločitve, pač je bila dopuščena (in za to se klerikalni integralisti niso razburjali) FORMALNA LOČITEV (separazione) med možem in ženo. Tudi tedaj so se družine razdirale in s še hujšimi posledicami, saj so tedaj otroci in šibkejši zakonski član, navadno žena, ostajali na cedilu.

Mračnjaške sile zanikajo svobodo

ZAKAJ VSE TO? Verjetno zato, ker mračnjaške sile hočejo, da se v družbi in torej tudi v družinah ohrani avtoritarni sistem podrejanja, ker je zanikanje svobode v delcu družbe že temelj za zanikanje svobode povsod.

Vrnimo se torej k osnovnemu vprašanju. KOMU JE ZA TO, DA SE ODPRVI ZAKON O RAZPOROKI IN ZAKAJ?

Ni verjetno slučaj, če so najglasnejši fašisti. Pa tudi ni naključje, da se je Almirante sam osebno že ločil in poročil z drugo ženo, na trgih pa zagovarja odpravo razporoke. Njemu gre za to, da se ustvari možnost za povratek fašistov v areno. Če se to zgodi ob blagoslovu klerikalnih integralistov in demokristjanske desnice, tem bolje.

Neklican nebodigatreba

On hoče obrniti na desno krmilo družbenega dogajanja v Italiji in mu vsaka stvar pride prav. Ve pa tudi, da bi odprava ZAKONA O NEKI SVOBOŠČINI bila le prvi korak. Tej lahko sledi odprava drugih svoboščin.

Zato pomnimo. Kdor glasuje za odpravo svoboščine, ki jo dopušča zakon «Fortuna - Baslini - Spagnolli» dejansko glasuje za to, da se v Italiji ODSČIPNE KOŠČEK SVOBODE. Od tega pa bo trpela vsa demokracija.

Najgorejnejši so torej fašisti. Kaj pa demokristjani? Kaj katoliška cerkev?

Res je, da so voditelji Krščanske demokracije, zaradi svojih računov, šli na karto referenduma, je pa enako res, da si niso soglasni. Veliko je katoliških in tudi demokristjanskih voditeljev, ki trdijo, da je vprašanje neločljivosti zakona predvsem vprašanje SVOBODNE VOLJE IN ODLOČANJA, NE PA PRISILE. Zato so pozvali krščanske, verne volilce, naj rečejo NE na referendumu.

Ti krščanski voditelji (in nekateri škofje, kot je škof v Bocnu) vedo, da bi trobili v isti rog s fašisti, če bi nasedli na limanice MSI in Fanfanija.

Kaj pa pravimo komunisti?

Predvsem menimo, da je referendum NEKLICAN NEBODIGATREBA, ki nam ga je reakcija vsilila. Ne pozabimo, da pretresa Italijo resna gospodarska in družbena kriza, družba pa troši 36 milijard lir

V vseh evropskih državah razen v fašistični Španiji in na Irskem je dovoljena zakonska razveza.

V Albaniji so zakon, ki dovoljuje razporoko sprejeli leta 1948, v Avstriji leta 1938 in ga ponovno obnovili leta 1945, v Belgiji je bil uveden že leta 1804, v Bolgariji in na Češkoslovaškem leta 1949, na Danskem leta 1922, na Finskem leta 1929, v Franciji leta 1804, v Veliki Britaniji leta 1857, dopolnili pa so ga leta 1950, v Grčiji leta 1946, v Islandiji leta 1921, v Jugoslaviji leta 1946, dopolnili pa so ga leta 1948, v Luksemburgu je v veljavi od leta 1804, na Holandskem leta 1830, na Poljskem od leta 1945, dopolnili pa so ga leta 1950, na Portugalskem leta 1910, v Nemški demokratični republiki je bil zadevni zakon dopolnjen leta 1955, v Nemški zvezni republiki pa leta 1946, v Romuniji je bil uveden leta 1959, na Švedskem leta 1920, na Norveškem je razveza možna že iz davnih časov, v Švici tudi, na Madžarskem je zadevni zakon začel veljati leta 1952 in v Sovjetski zvezi pa leta 1918 in je bil dopolnjen leta 1929, 1936, 1949 in 1969.

REFERENDUM

za papirnato vojno, katere cilj je in ostaja zgolj razburjanje duhov.

Komunisti trdimo, da so druga resna vprašanja družine, ki jih je treba rešiti, ne pa vprašanje ločitve. Kajti komunisti in vsi demokrati smo prepričani, da MOŽNOST SVOBODNEGA ODLOČANJA DAJE ŠE VEČJO VELJAVO IZBIRI KRISTJANA, KI TRDNO VERJAME V NELOČLJIVOST SVOJEGA ZAKONA. Zakramenti, to je jasno vsem, tudi cerkvi, ne potrebujejo karabinjerjev, pač pa spovednice in oltarja.

Komunisti menimo, da trdnost družine rušijo gospodarska kriza, draginja, pomanjkanje možnosti za zaposlovanje žena, ki bi s tem imele večjo veljavo. Nadalje pomanjkanje družbenih storitev, kot so otroške jasli, vrtci, šole, igrišča, zdravstvene službe itd.

Emigracija ločuje družine

Mar ne ločuje družin (in še kako!) bridka šiba emigracije? Poglejmo našo Beneško Slovenijo. Tam se, kot dobro vemo, ni razdrli niti ena družina ZARADI RAZPOROKE, pač pa je tisoče in tisoče družin zgolj na papirju, zato, ker je mož v belgijskem rudniku ali na švicarskem gradbišču, žena pa v črnino odeta čaka doma.

Zakaj tako stanje, za katerega so krivi demokristjani in vladajoči razred, ne vzbujajo ogorčenja klerikalne reakcije in «Katoliškega glasa»? Kaj pravijo duhovniki v Benečiji? Nismo še slišali, da bi se zagnali proti razporoki, pač pa smo neštetokrat slišali, kako tarnajo in protestirajo zaradi kuge izseljevanja.

Prazne so torej besede o tem, da je «ločitev rak» ali «kuga». Poglejmo naše vasi. Koliko družin se je razdrlo? Na novo? Ločili so se samo oni, ki so že zdavnaj bili ločeni, kjer ni bilo ne ljubezni, ne spoštovanja, niti družine.

Komunisti torej trdimo, da je referendum pomembna etapa našega demokratičnega dozorevanja. Patetična in mestoma do skrajnosti lažna kampanja reakcije, ki bi s solzami rada priklicala k sebi volilce, ne sme obroditi sadov. Poglejte boljše, kaj se skriva za naročenimi parolami o zapuščenih deci: niti zlo-

činski obraz Marie Pagluče, mučiteljice otrok, pač pa Almirantejev smeh, ki gre v kosti.

Vprašanje: Ali je res, da kdor glasuje za razporoko, se mora tudi ločiti?

Odgovor: Kdor glasuje proti odpravi razporoke v Italiji poudarja samo svoj demokratični čut in razumevanje za one, ki so ločitve potrebni. Sam pa je lahko najsrečnejši očka in mož. Taka trditev je nespametna, saj ne odločamo zase, pač pa za majhno manjšino ljudi, katerim ne smemo odrekati pravice. Saj tudi nuna, ki bo glasovala za odpravo razporoke, ni prisiljena se poročiti in vztrajati v zakonu «do smrti». Kajne?

Vprašanje: Ali je res, da je danes razporoka v Italiji lahka stvar, kot izpiti kozarec vode?

Odgovor: Nismo v Ameriki. Prav nasprotno. Ločitev po zakonu Fortuna je možna le v izjemnih primerih, takrat, ko je družina popolnoma razpadla.

Vprašanje: Nekaj primerov?

Odgovor: Saj jih ni veliko. Ločitev je dopuščena, če je mož v družini poskusil ubiti ženo ali svojo deco. Nadalje, če je kdo od staršev posilil svoje otroke in imel z njimi nemoralno razmerje.

In, končno, če je eden izmed zakoncev bil obsojen na dosmrtno ječo ali zelo dolgo zaporno kazen.

Vprašanje: Kaj pa zakonci, ki so sprti? Se lahko ločijo?

Odgovor: V Italiji morajo biti zakonci, za ločitev, hudo sprti. Najprej morajo doseči formalno ločitev (separazione legale), ostati narazen od pet do sedem let in šele potem lahko zaprosijo za razvezo zakona.

Vprašanje: Torej po petih ali sedmih letih, odkar so zakonci narazen?

Odgovor: Da, ker tedaj lahko že trdimo, da ne gre za začasen spor, pač pa za družino, ki je razpadla. Navadno je v odnosih med zakonci in otroci težko pri prvi stopnji, formalne ločitve. In glej, za to se reakcija sploh ne razburja...

Ali cerkev dopušča razporoko?

Vprašanje: Ali cerkev dopušča razporoko v svoji notranji ureditvi?

Odgovor: Ne razporoke, pač pa razveljavitev zakona. Razlika je v tem, da zakon Fortuna še ščiti čla-
(Nadaljevanje na 4. strani)

Kdo so voditelji «križarske vojne?»

Kdo so voditelji «križarske vojne» proti zakonu o razporoki in kakšne cilje zasledujejo?

Danes vam predstavljamo dva:

Giulio Andreotti, demokristjan, bivši predsednik vlade desne sredine, ki je ustvarila v državi hudo zmedo in krizo. Andreotti, ki je bil pritegnjen tudi v sedanjo vlado leve sredine, uživa določene simpatije pri fašistih. Zavzemal se je za priznanje vojaško-fašističnega režima v Čilu, to je za priznanje morilcev stotisočev čilskih rodoljubov. Poteguje se za to, da bi v demokristjanski stranki prevladala protiljudska, reakcionarna politika, ki naj bi likvidirala socialne reforme, dala proste roke monopolom, petrolejskim mogotcem in izkoriščevalskim skupinam.

Giorgio Almirante je fašist po poklicu. V eri črnega režima je imel vodilne položaje. Zvesto je služil nacistom in ukazal streljati na italijanske partizane in tiste, ki se niso hoteli bojevati na naci-fašistični strani. V njegovih rokah so nitke črne mreže. Njegovi privrženci so Ventura, Ciccio Franco in Rauti, ki so zapleteni v zelo hude teroristične provokacije. Zanimivo je še dejstvo, da je Almirante, ta razgreti borec proti zakonu o razporoki, zapustil svojo prvo ženo, razveljavil zakonsko zvezo in se vnovič poročil.

REFERENDUM

(Nadaljevanje s 3. strani)

ne družine, ki so se ločili. Če pa cerkev (Sacra Rota) zakon proglašajo za «neveljavnega» pomeni, da nimajo zakonci, mož in žena, nobene pravice, saj niso bili NIKOLI poročeni.

Otroci pa so nezakonski, za cerkev.

Vprašanje: Kdaj cerkev dopušča razveljavitev zakona?

Odgovor: Sacra Rota dopušča veliko več primerov kot sam zakon Fortuna, ki se omejuje na pet slučajev. Veliko težo imajo za Sacro Roto podrobnosti iz spolnega življenja zakoncev, saj so marsikdaj odločilni za razveljavitev.

Vprašanje: Kak primer?

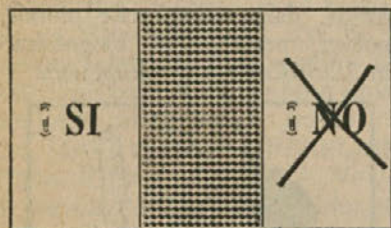
Odgovor: Če med možem in ženo ni bilo popolnih spolnih odnosov.

TABELLA C
(Schema di votazione per il referendum
previsto dagli articoli 75 e 132 della Costituzione)

REFERENDUM POPOLARE

per _____

Approvata _____

Sicer pa je zelo lahko doseči razveljavitev zakona pri cerkvenem sodišču na osnovi «mentalne rezerve». Če sta zakonca pred poroko komu (notarju, naprimer) izjavila, da v to nista popolnoma prepričana ali da ne verjameta v zakrament zakona, je dovolj ta izjava za razveljavitev zakona, tudi po dvajsetih letih skupnega življenja...

Vprašanje: Vrnimo se k zakonu Fortuna. Kaj pravi o deci?

Odgovor: V glavnem odreja varstvo otrok navadna zakonodaja o formalni ločitvi (separazione), ko gresta zakonca narazen. Kljub temu pa zakon o razvezi zakona (zakon Fortuna) ščiti nedoraslo deco, kakor tudi šibkejšega zakonca s tem, da jih vsaj materialno oskrbi.

Vprašanje: Toda vedrosti, sreče in ljubezni zakon jim ne more dati.

Odgovor: Res je. Vendar očitno otroci ne živijo srečno v družini, kjer se zakonca prepirata in sovražita.

Tudi zanje je bolje, če se temu vzdušju umaknejo. Tam pa, kjer je sreča doma, ločitev sploh ni potrebna in je tudi nihče ne zahteva.

Vprašanje: Koliko ljudi se je ločilo v Italiji?

Odgovor: Zelo malo. Nekaj čez 50 tisoč. V Trstu jih je bilo 2.500. V glavnem so se zakonci ločili so-

glasno, prijateljsko. Mnogi so bili že toliko let narazen, da se sploh prepoznali niso več.

Vprašanje: Kdo je razvezo zahteval, morda moški?

Odgovor: V Trstu povečini so glasno, nato pa ženske, ki so hotele urediti svoj položaj matere in zakonske družine.

Naše žene so proslavile svoj praznik — 8. marec. V številnih krajih so bile kulturne prireditve. (Gornja slika je bila posneta v Dolini).

Ivanu Ruskemu so izročili odličje

Pred kratkim je bila v Sovjetski zvezi delegacija 30 federacij KPI. Obiskala je razne kraje, srečala se je z delavskimi kolektivi ter se seznanila z različnimi zanimivostmi. Obisk v SZ je organizirala turistična ustanova Intourist. V tej delegaciji je bil tudi tovariš Claudio Tonel, član tajništva tržaške federacije KPI.

Med drugim je delegacija komunistov iz Italije obiskala tudi mesto Baku, kjer so na posebni svečanosti izročili garibaldinsko odličje znanemu partizanskemu borcu Ivanu Ruskemu, ki se je boril skupaj z našimi partizani na Krasu.

Odličje je Ivanu Ruskemu izročil tov. Tonel. Svečanost je bila na sede-

žu mestnega sovjeta v Bakuju, prestolnici republike Azerbajdžan. V pogovoru je tov. Tonel omenil junaške akcije, ki jih je Ivan Ruski, skupaj s herojem Mihajlom in drugim sovjetskimi borci izvršil na Krasu in v tržaški okolici. Med drugim je rekel: «Mihajlo in Ivan Ruski sta bila med protagonisti oboroženega boja proti nacifasistom v naših krajih. Borila sta se v sklopu slovenskih partizanskih enot. Prispevala sta tudi h krepitvi internacionalističnih čustev, ki združujejo proletariat, tako včeraj kot danes, v boju za mir in socializem».

Ivan Ruski je že večkrat obiskal Primorsko. Udeležil se je tudi velikega partizanskega tabora, ki je bil pred leti v Bazovici.

Ivan Ruski v krogu svoje družine.

Kulturna manifestacija enotnosti

Revija PRIMORSKA POJE slavi mali jubilej - petletnico svojega obstoja. V tem razmeroma kratkem obdobju se je ta revija razvila v mogočno kulturno manifestacijo, ki že presega prvotne cilje organizatorjev: Združenja pevskih zborov Primorske in Slovenske prosvetne zveze Trsta, Gorice in Benečije. Objema vso deželo od Triglava do Jadrana, od Soče do Snežnika. To je edinstvena kulturna manifestacija, ki uradno nima tekmovalnega značaja pa vendar na njej zbori samozavestno tekmujejo ter tako bogatijo zakladnico pevske kulture.

Predsednik Združenja pevskih zborov Primorske, tov. Ivan Silič, je zapisal: «V tem obdobju smo dosegli dva poglobljena uspeha: množično pevsko razvejanost in splošni kvalitetni porast». K tej ugotovitvi lahko dodamo še drugo: s to edinstveno kulturno manifestacijo, ki se odvija v okviru enotnega slovenskega kulturnega prostora smo še bolj utrdili bratske vezi med rojaki v matični domovini in v zamejstvu; z njo gradimo most sodelovanja med deželo Furlanijo-Juljsko krajino in Slovenskim Primorjem. Zato lahko trdimo, da je ta pevska manifestacija hkrati tudi pomembna politična manifestacija.

Jubilejna revija se razvija uspešno in, v glavnem, po predvidenem načrtu. Na njej bo sodelovalo nad 60 zborov. Udeležba na posameznih koncertih potrjuje, da je zanimanje za zborovsko pesem živo, zbori sami pa izpričujejo svojo vitalnost in perspektivnost.

Revija se je začela dne 16. t.m. v tržaškem Kulturnem domu, kjer je nastopilo 10 zborov, dne 17. t.m. pa se je nadaljevala v Vipavi, kjer je nastopilo 8 zborov. Dne 21. se je revija preselila v Gorico. V gledališču Verdi je bila mogočna manifestacija, na kateri je nastopilo 8 zborov. Preteklo nedeljo je zborovska pesem mogočno zadonela v Dobrovem v Brdih, kjer je bila hkrati tudi proslava 60-letnice skladatelja in dirigenta Rada Simonitija.

Na programu so še koncerti v Ilirski Bistrici (v soboto 30. t.m.), v Divači (v nedeljo, 31. t.m.) in v Kobaridu (6. aprila).

M. K.

Revija Primorska poje v gledališču «Verdi» v Gorici je zbudila veliko zanimanje. Prostorna dvorana je bila polna hvaležnega občinstva. O pomenu te manifestacije je spregovoril član predsedstva SPZ iz Gorice Danilo Nanut.

Primorski in zamejski pevci so na reviji v Dobrovem počastili 60-letnico skladatelja in dirigenta Rada Simonitija. Na sporedu je bil bogat izbor pesmi, ki jih je Simoniti uglasil ali priredil.

Mladinska dramska skupina, ki deluje v okviru SPD Tabor na Opčinah je naštudirala igro Sneguljiča. Delo je režiral domači mladinec Marko Sosič. Čestitamo!

Proti rušenju starega šolskega poslopja v Devinu

Devin potrebuje novo šolo. O tem vprašanju so prizadeti domačini že mnogokrat govorili, komunistična skupina v občinskem svetu pa je postavila konkretne predloge tudi glede lokacije. Nova centristična občinska uprava je bila torej prisiljena to vprašanje vključiti v svoj program. Toda pri tem je ubrala svojo pot.

Iz programa nove občinske uprave, ki ga je na nedavni seji prebral župan Legiša, je razvidno, da nameravajo sedanjio šolo podreti in na istem mestu zgraditi novo poslopje. Ta vest je vznemirila domačine.

Naša svetovalska skupina v občinskem svetu se je kot glasnik in zagovornik prizadetih Devincev postavila po robu temu namenu. Zahtevala je, naj novo šolsko poslopje zgradijo na drugem kraju, sedanje pa naj bi služilo v druge namene.

Po našem mnenju bi bilo zelo zgrešeno, če bi porušili sedanjo šolo, ki je v dobrem stanju (v povojnem obdobju je občina porabila več kot 20 milijonov lir za razna popravila).

V zvezi s tem se postavlja cela vrsta vprašanj, npr.: koliko denarja bi potrosili za rušenje sedanje stavbe in odstranitev materiala? Koliko bi znašala najemnina zasebnih prostorov, v katerih bi se nadaljeval pouk dokler ne bi bila nova stavba dokončana? In kje naj bi našli ustrezne prostore?

Devinčani ne soglašajo z nameni sedanje občinske uprave. Občinski upravi bodo poslali naslednjo vlogo: «Podpisani prebivalci Devina se obračajo na občinsko upravo s sledečo prošnjo:

Ker sedanja občinska uprava namerava porušiti staro šolo v Devinu in zgraditi na istem mestu novo šolsko poslopje, menijo, da ta načrt ni naj-

Občini Devin-Nabrežina in Zgonik vključeni v kraško gorsko skupnost

Komisija za ugotavljanje premoženjskega stanja, ki deluje na ministrstvu za finance je dne 27. t.m. uvrstila med gorska področja občini Devin-Nabrežina in Zgonik.

Tajništvo tržaške federacije KPI je ob tej priliki objavila poročilo, v katerem izraža svoje zadovoljstvo zaradi sprejetega sklepa. Za dežitev te zadeve se je zavzemal poslanec Albin Škerk.

boljši. Nova šola, ki je neobhodno potrebna, naj bi bila zgrajena drugje. Stara šolska stavba, ki je zgodovinskega pomena za Devin (svojemu namenu služi že nad sto let!), je v dobrem stanju. Zatorej lahko še nadalje služi potrebam krajevne slovenske in italijanske skupnosti.

Upoštevajoč omenjena dejstva podpisani naprošajo, naj bo stara šola, po zgraditvi novih prostorov, dana na razpolago krajevnim organizacijam kulturnega športnega, sindikalnega in političnega značaja.

V pričakovanju, da bo občinska uprava upoštevala te zahteve, se zahvaljujemo».

Vlogo so podpisali številni Devincev, zbiranje podpisov pa se še nadaljuje.

Deželni zakon o proslavi 30-letnice osvobodilnega boja

Deželni svet je izglasoval zakon, ki določa deželne posege za proslavitev 30-letnice osvobodilnega boja. Na osnovi tega zakona bo deželna uprava poskrbela za primerno proslavitev te zgodovinske obletnice ter denarno podprla krajevne ustanove in organizacije, ki bodo organizirale proslave. V ta namen bo na razpolago 50 milijonov lir. Nadaljnih 30 milijonov lir pa bo dežela porazdelila med občine, ki so bile med osvobodilnim bojem najbolj prizadete. Ta prispevek se bo obnavljal. Med občine, ki so bile najbolj prizadete spadajo tudi Dobrdo, Števerjan, Devin-Nabrežina in Dolina. Ahten in Fojda (Benečija).

Omembe vredno je dejstvo, da so med razpravo o tem pomembnem zakonu fašisti ostali povsem osamljeni. Razumljivo je, da so samo oni glasovali proti zakonu.

V razpravo so posegli številni svetovalci. V imenu komunistične skupine je govoril tovariš Colli. Podčrtal je, da ima proslava zgodovinske obletnice velik moralno-političen pomen ter dodal, da naj bi proslave bile stična točka vseh demokratičnih sil v boju proti novemu fašizmu in proti reakciji, ki ograža demokratične ustanove.

30. obletnica ustrelitve talcev na Opčinah

Dne 3. aprila bo preteklo 30 let od tistega groznega jutra, ko so pobesneli nacisti izvršili eno izmed najbolj krutih «povračilnih» dejanj. V tržaškem Coroneu so zbrali talce, jih odvedli na opensko strelišče ter jih postrelili. 71 protifašistov, borcev za svobodo, Slovencev, Hrvatov, Italijanov, Židov je omahnilo pod nacističnimi strelji. Nacisti so se na tak način maščevali zaradi partizanske akcije, ki je bila izvedena dan prej v openskem kinu, kjer je bilo ubitih 7 nemških vojakov.

Kot vsako leto se bodo tudi letos protifašisti iz vse dežele in iz sosednih krajev Jugoslavije zbrali na Opčinah ter počastili spomin žrtev nacifašističnega besa. Ponovno bodo ponovili zapri-sego, da bodo čuvali vrednote osvobodilnega boja ter nadaljevali boj za dokončen poraz vseh temnih sil, ki še vedno životarijo.

Govornik je nadalje podčrtal pozitivnost širine protifašističnih sil. Te sile naj bodo protagonist temeljite prenovitve države v demokratičnem in protifašističnem smislu. Dežela, ki je bila v protifašističnem boju tako hudo prizadeta, mora dati pomemben delež v boju proti reakcionarnim silam, ki bi rade spletkarile ob meji. Onemogočiti je treba spletke, ki škodujejo pomiritvi v Evropi ki bi rade minirale demokratične ustanove v državi.

Solidarnost z miljskimi delavci

Ladjelnica «Alto Adriatico» v Miljah se je znašla v veliki negotovosti. Za premostitev težav se je zavzela tudi tamkajšnja občinska uprava.

Pokrajinski aktiv KPI, ki se je sestal pred dnevi, je odobril resolucijo, v kateri opozarja na težave in nevarnosti za delavce omenjene ladjedelnice. Prizadetim delavcem je izrazil svojo solidarnost. Aktiv je zagotovil svojo podporo pobudam delavskega sveta, partijske organe, parlamentarce in deželne svetovalce pa je zadalžil, naj storijo, kar je v njihovi moči, da se pereče vprašanje reši.

Nova vlada - stara protislovja

(Nadaljevanje s 1. strani)

tudi tedaj, ko je izsilila referendum ni mogoče pripisovati vse krivde energetske krizi. Splošna stavka, ki je bila dne 27. februarja je na to dejstvo resno opozorila. Da je tako, je dovolj če se ozremo na položaj na Jugu, če pomislimo na draginjno, ki se nebrzdano z dneva v dan veča. Prejšnja vlada ni bila sposobna zaustaviti vala draginje. Po blokiranju, lanskega julija, je pokazala svojo šibkost. Ko je bila v parlamentu razprava o državnem proračunu (oktobra), je zavrnila vse predloge, ki so jih postavili komunisti; zavrnila je predloge v zvezi z investicijami v korist Juga, kmetijstva, in družbene potrošnje; zavrnila je predloge, naj se ustavijo nepotrebni izdatki in pravično uredijo dohodki.

Komunisti poudarjajo, da je za izhod iz krize, ki je huda, potrebno rešiti probleme državnih bilanc, potrebne so resne izbire, investicije. Za proizvodnjo so potrebni novi izhodi. Pristopiti je treba tudi k reševanju vprašanj notranjega tržišča, kmetijstva. Juga družbene potrošnje.

Senator Chiaromonte je govoril tudi o zunanji politiki. Med drugim je omenil ton, ki ga v teh dneh zavzema polemika med Italijo in Jugoslavijo. Rekel je, da bi morala italijanska vlada storiti, kar je v njeni moči, da pride čimprej do dobrih prijateljskih sosedskih odnosov z Jugoslavijo. Glede politike do tretjega sveta in evropskih držav pa bi morala italijanska vlada voditi avtonomno politiko, ki naj se diferencira od politike ZDA.

Intervju Berlinguerja

«L'Unità» je objavila intervju z glavnim tajnikom KPI tov. Berlinguerjem. V intervjuju Berlinguer objasnjuje zakaj bo opozicija partije odslej drugačna. Med drugim pravi, da je prejšnja vlada desne sredine, ki se je opirala na skrajno desnico, fašiste ponovno privedla v politično areno. Vsled tega je ta vlada morala odstopiti. Po njenem odstopu so bili ustvarjeni pogoji za spremembo smeri italijanske politike; pogoji za izločitev desnice iz politične arene; ustvarjeni pa so bili tudi pogoji za preusmeritev

ekonomske in socialne politike in imenovana je bila nova vlada leve sredine.

Tov Berlinguer dalje pravi:

KPI je na začetku z «drugično opozicijo» imela namen podčrtati novosti, ki so se pojavile. Ustvarilo se je tako politično ozračje, ki je omogočalo nekatere ukrepe na ekonomskem področju v pozitivni smeri. Predvsem na področju cen. Toda kmalu se je izkazalo, da se je vlada leve sredine usmerjala na zgrešeno pot. Vzporedno s tem pa se je pojavila petrolejska in energetska kriza. Vlada ni bila kos nalogam, ki so stale pred njo. Vprašanja Juga, kmetijstva, kolektivne potrošnje so to potrdila. Vlada je odlagala uresničevanje sprejetih obveznosti, čeprav so za to obstajali določeni pogoji. Izdelani so bili razni «vzorci» za izhod iz krize, toda vlada ni pristopila k reševanju problemov in je ekonomske težave zvrčala na delavske množice, na male in srednje proizvajalce.

Mi se nismo igrali s krizo

V tistem kočljivem trenutku — tako ugotavlja Berlinguer — se je vlada podredila zahtevam demokristjanskega vodstva, glede referenduma o razporoki. Ta izbira je imela za cilj ločiti sile leve in to prav v trenutku, ki ko je bila enotnost najbolj potrebna. Demokristjansko vodstvo je zavrnilo vse kompromisne predloge glede referenduma. Spričo tega je moralo nujno priti tudi do drugačne politične izbire. Zatem se je pojavil primer ministra La Malfa, ki je odstopil. Odgovornost za njegov odstop ne pada samo nanj temveč na celotno vladno koalicijo in predvsem na Krščansko demokracijo.

Mi se nismo igrali s krizo, tako poudarja Berlinguer. To je znana stvar. Dejstvo je, da problemi, ki so bili na dnevnem redu, niso bili rešeni. Ostavka je samo potrdila faliranje vladne umeritve.

Začela se je reševati vladna kriza. Tajnik Krščanske demokracije se je hvalil s «hitrim reševanjem» te krize, toda bolje bi bilo, če bi se razprava o novi vladi in njenem programu počasneje a tem skrbneje razvijala. Že danes lahko rečemo, da je nova vlada polna protislovij in hromljivih elementov, ki so bili značilni za prejšnjo vlado.

Mogoče je prav to hotel doseči tajnik Krščanske demokracije. Sicer pa tega mnenja nismo samo mi komunisti. V bistvu se program nove vlade ne razlikuje od programa njene predhodnice. In prav zaradi tega smo tako kritični. Ponovno bomo slišali vrsto obljub, govorili bodo o milijardnih nakazilih. Toda javnost je takega naštevanja sita. Ve namreč, da neresno izdelani programi ostanejo na papirju.

Toda naša kritika ne izhaja samo iz ekonomsko-socialnih problemov. Prva skrb stranke kakršna je komunistična, je zaščita življenjskih pogojev množic. Mi poudarjamo, da teža ekonomskih in drugih neugodnosti ne sme pasti na delavce in na njihove družine. Nedopustno je, da vse teži prav tiste, ki imajo najmanjše prejemke, na proizvajalne sloje, medtem ko se ne dotika velikih bogatašev. Še naprej se bomo borili za zaščito življenjskih pogojev množic, proti temu, da bi teža krize zvrčali na delavce in njihove družine; borili se bomo proti naraščanju draginje in za zagotovitev zaposlitve. Nedopustno je namreč, da obstoječa kriza teži siromašne ljudi, tiste, ki živijo od dela svojih rok, medtem ko se špekulacije, parazitstvo, nekontroliran beg kapitalov v tujino nemoteno nadaljujejo.

Borbenost delavcev in ljudskih množic

Tovariš Berlinguer nadalje poudarja, da vodilne skupine Krščanske demokracije ne kažejo zanimanja za pristop k zdravljenju ekonomsko-socialnega in političnega življenja v državi, kar potrjuje tudi prikrievanje škandalov, pač pa se zavzemajo za protikomunistično kampanjo. Vsled tega pravimo, da zadržanje demokristjanskih voditeljev postavlja jasne politične naloge partnerjem v vladi. Politično ozračje je danes drugačno od včerajšnjega in ni slučajna objetnost fašistov. Po drugi strani pa smo priča pozitivnemu dejstvu: borbenost delavcev in ljudskih množic se čedalje bolj krepi. Sile, ki se postavljajo po robu protiljudski politiki, reakcionarnim manevrom in slabšanju političnega in socialnega tkiva so imponentne in odločne bolj kot kdaj koli prej.

Bivši minister Sullo je izstopil iz demokristjanske stranke. To je storil iz protesta proti «klientelizmu in nepravilni porazdelitvi mest na oblasti». Predsednika poslanske zbornice je zaprosil, naj ga vključi v mešano skupino

Protest odbora partizanskega pevskega zbora

Odbor Tržaškega partizanskega pevskega zbora je na svoji redni seji dne 25. t.m. razpravljal tudi o ponovnih nočnih akcijah fašističnih mazačev. Po seji je odbor objavil poročilo, v katerem je rečeno:

«Tako v Trstu kot v Gorici so se ponovno pojavili žaljivi napisi in gesla proti naprednim silam, kljukasti križi in oznake podtalnih fašističnih organizacij. Očitno je, da gre za ponovno oživiljanje metod provokatorske propagande, za katerimi stojе mračne sile desničarskih krogov. Čudno je, da odgovorne oblasti «ne morejo» izslediti mazačev ter jih prijaviti sodišču. Ali gre za nepripravljenost ali pa za popušcanje?»

Skrajni čas je, da se odločno nastopi proti temnim silam, ki žalijo svetla načela republiške ustave in skušajo podžigati nestrpnost tudi med sosednima državama.

Odbor Tržaškega partizanskega pevskega zbora v imenu vseh svojih članov ogorčeno protestira proti tem provokatorjem ter zahteva od odgovornih oblasti ustrezne ukrepe.

Na koncu poročila je še rečeno:

«Tu, ob najbolj odprti meji v Evropi, želimo še naprej živeti v miru in sodelovati na vseh področjih. Vlada je dolžna, da s svojo politiko to zagotovi».

Javna debata

V ponedeljek, 1. aprila ob 20. uri bo v veliki dvorani Ljudskega doma v ulici Maddonna 19 v Trstu javna debata o témi: «Nova vlada in referendum o razporoki». Govoril bo poslanec Ugo Spagnoli, podpredsednik pravosodne komisije v poslanski zbornici. Debatu prireja tržaška federacija KPI.

SOŽALJE

Tovarišema Jožku in Francu Legiša ter ostalim svojcem izreka sekcija KPI v Šempolaju globoko sožalje ob smrti dragega očeta.

Uslužbenci deželne uprave so v zadnjih dveh tednih dvakrat stavkali. Zahtevajo ureditev njihovega položaja. Odgovornost za stavko, ki je paralizirala delo v deželnih uradih pada na deželno upravo. Deželni svetovalci KPI so izrekli svojo solidarnost s stavkajočim, in obsodili avtoritarno zadržanje deželne uprave.

**STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU**
Kulturni dom
KARL AVGUST GÖRNER
P E P E L K A

Pravljica v štirih dejanjih
V torek, 2. aprila ob 15.30

Pokrajinska razstava vin

Na sedežu tržaške pokrajine se je pod predsedstvom odbornika Lucijana Volka sestal pripravljalni odbor za pokrajinsko razstavo vin.

Pripravljalni odbor, ki ga sestavljajo vse občine tržaške pokrajine, pokrajinska turistična ustanova, kmetijsko nadzorništvo in predstavniki proizvajalcev vin je po obsežni razpravi v želji, da bi valorizirali domača vina in da bi ta vina spoznali tudi prebivalci izven naše dežele, sklenil, da ponovi pobudo lanskega leta in da organizira tretjo pokrajinsko razstavo vin, ki bo v občini Repentabor dne 26, 27 in 28. julija 1974.

Manifestacija je zamišljena kot ključna razstava posameznih vinskih razstav, ki jih v teku leta organizirajo okoliške občine.

Pripravljalni odbor je tudi sklenil, kot že ob priložnosti prve in druge pokrajinske razstave vin, da se bodo v okviru razstave odvijale tudi druge pobude kot n. pr. okrogla miza o «Kmetijstvu in šoli» in kulturne prireditve.

Z okroglo mizo želi pripravljalni odbor spodbuditi obširno razpravo o vprašanih kmetijstvu, kar se tiče šole, ki naj bi bila zlasti pomemben vzgojni prispevek za tem večjo valorizacijo programa celodnevne šolskega pouka.

Občni zbor SPD Tabor

V sredo zvečer je bil v Prosvetnem domu na Opčinah redni občni zbor Slovenskega prosvetnega društva Tabor. Odborniki društva so poročali o delovanju v zadnji mandatni dobi. Društvo je zelo aktivno, kar potrjujejo med drugim tudi številne prireditve. V okviru društva delujejo dramske družine, pevski zbor in baletna skupina. Prosvetno društvo sodeluje tudi s krajevnim športnim društvom Polet in z drugimi krajevnimi organizacijami. Dosedanji odbor si je mnogo prizadeval za prenovitev Prosvetnega doma. Člani društva so prizadevanja odbora vneto podpirali, kar potrjujejo tudi prispevki, s katerimi so krili občutne izdatke.

Seminar za slov. šolnike v Gorici

Po uspelem seminarju za slovenske šolnike, ki je bil pred kratkim v tržaškem Kulturnem domu — namenjen je bil šolnikom, ki službujejo v tržaški pokrajini — se je preteklo sredo začel tudi seminar za šolnike, ki službujejo na Goriškem. Pobudo za ta seminar, ki je že peti, je dal Sindikat slovenske šole. Na otvoritveni slovesnosti je tajnik Sindikata slovenske šole prof. Albin Sirk opozoril na nekatera pereča vprašanja slovenskega šolstva na Goriškem. Opozoril je na pomanjkanje ustreznih šolskih prostorov in na pomanjkanje učil, izrazil pa je zadovoljstvo, da ne bo treba dolgo čakati na izvajanje dopolnilnega šolskega zakona, ki je poznan pod imenom zakon Belciškerk, ker je prosvetno ministrstvo poverilo šolskemu skrbniku nalogo, naj poskrbi, da se bodo slovenske osnovne šole na Goriškem razdelile v dve didaktični okrožji.

D E L O - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **Marija Bernetič**
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047,
Dopisništvo v Gorici: Ulica Loochi, 2
telef. 24-36
Letna naročnina 1.500 lir.
Poštni tekoči račun 11/7000
Tisk: Tiskarna Riva, Trst,
Ulica Torrebianca 12